

Sotsiaalministeerium

Teie: 04.03.2025 nr

Meie: 24.03.2025 nr 5-1/7-2

Siseministeeriumi arvamus pliilaskemoona kasutamise piirangute kohta

Tulenevalt Sotsiaalministeeriumi 4. märtsil 2025 saadetud kirjast, milles palutakse Siseministeeriumi arvamust seoses pliilaskemoona ja kalastustarvetes plii kasutamise piiramise Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) määruse ettepaneku kohta, edastab Siseministeerium oma seisukoha mainitud piirangute kohta. Ülevaate koostasid Siseministeeriumi EL ja välissuhete osakond ning korrakaitse ja süüteomenetluse osakond, kes on kaasanud ka allasutusi ning vastavaid huvirühmi. Valdkonna eest vastutab sisejulgeoleku asestantsler Joosep Kaasik (joosep.kaasik@siseministeerium.ee).

Siseministeerium tänab võimaluse eest kommenteerida Euroopa Komisjoni määruse eelnõu, millega muudetakse määruse (EÜ) nr 1907/2006 (REACH-määrus) XVII lisa laskemoonas sisalduva plii piirangute osas. Toetame täielikult Euroopa Komisjoni seatud keskkonna- ja tervisekaitse eesmärgi, kuid tunneme suurt muret seoses kavandatavate piirangute mõjuga püssist laskmisele, mis on Eesti riigikaitsevalmisoleku säilitamise lahutamatu osa.

Peamised murekohad:

1. Pliikuulide kasutamise piiramine välitingimustes

Peamine mure puudutab kavandatava määruse lisa XVII lõike 22 punkti c, mis keelab pärast viieaastast üleminekuperioodi kasutada välitingimustes sportlaskmisel suurema, kui 5,6 mm kaliibriga pliikuule, täpsemalt:

„(c) carrying or discharging any bullets while sports shooting outdoors or as part of going sports shooting outdoors, from [Publications Office: insert date 5 years after EIF].„

See tähendab, et viie aasta möödudes ei ole lubatud kasutada suurema kaliibriga pliimoona välitingimustes sportlaskmise käigus ega selleks valmistudes, sh laskmisele minnes. Sellise laskemoona tegelik kasutuseesmärk selgub alles laskeharjutuse sooritamise hetkel. Kuna enesekaitse otstarbel see laskemoon keelatud ei ole, siis ei peaks seda ka piirama.

Kuigi käsirelvade puhul on võimalik alternatiivina kolida siselasketiirudesse, siis püssistlaskmist harrastatakse peamiselt just välilasketiirudes, kuna see võimaldab

realistlikumaid treeningtingimusi ning suuremaid laskekaugusi. Välilasketiirus laskmist harrastatakse Eestis valdavalt laskespordi eesmärgil. Samas on välilasketiirudel ka oluline roll riigikaitselise valmisoleku tõstmisel. Pliimooni kasutamise piiramine ohustaks laskespordi arengut ja takistaks oluliselt reservväelaste ja vabatahtlike kodanike riigikaitselise valmisoleku säilitamist. Kuna alternatiivsed materjalid ei pruugi pakkuda sama tasemega treeningvõimalusi või on need oluliselt kallimad, võib see piirang kaasa tuua laskespordi ja riigikaitselisel laskeharrastuse vähenemise.

2. Kavandatavate piirangute mõju laskespordile

Siseministeerium konsulteeris arvamuse kujundamisel ka seotud huvirühmadega. Eesti Laskurliidu hinnangul ohustaksid eelnõuga kavandatavad piirangud laskespordi arengut EL-is. Kui sellised piirangud kehtestatakse, tähendab see seda, et laskespordiga tegelemine EL-is muutub peaaegu võimatuks, küll aga saab seda teha väljaspool liidu territooriumi.

Laskespordi ajalugu ja järjepidevus põhinevad tehnilistel standarditel, mida kohaldatakse ühtemoodi kogu maailmas. Sportlased vajavad treeninguid, kus kasutatakse samu tingimusi kui võistlustel. Vastasel juhul mõjutab see nende esinemist rahvusvahelistel tiitlivõistlustel, muuhulgas ka olümpiamängudel. Hetkel pole meile teadaolevalt tegeletud alternatiivide leidmisega, mis siis peaksid rakenduma terves maailmas. Tänapäevase teadmise kohaselt jätkab ülejäänud maailm ka tulevikus pliid sisaldava laskemooni kasutamist nii treeningutel kui võistlustel. Ehk hetkeseis on selline, et laskesporti ei saa tulevikus harrastada EL-is, küll aga saab seda teha mujal.

Näiteks on eelnõus on küll ette nähtud 15-aastane erand spordis kasutatavate pliihaavlite kasutamiseks, et EL-i liikmesriigid saaksid jätkata rahvusvaheliste tiitlivõistluste korraldamist ja korraldada teisi rahvusvahelisi võistlusi, kus plii kasutamine on praegu vältimatu. Samuti saavad EL-i sportlased järgmise 15 aasta jooksul jätkata treeninguid pliihaavliga ja säilitada oma konkurentsivõime. Aga pärast 15-aastase erandi kehtivuse lõppemist jääb küsimus: kuidas saavad näiteks EL-i haavlilaskurid konkurentsivõimelisena püsida, kui nad on sunnitud loobuma pliihaavlite kasutamisest, millega nad on harjunud, samal ajal kui võistlused toimuvad pliihaavlitega ja konkurendid teistest regioonidest saavad vabalt pliihaavleid kasutada?

Eelnõuga kavandatavad piirangud, mis on suunatud otseselt laskespordile, on **ebaproportsionaalselt karmid**, eriti arvestades seda, et tegelikud riskid, mida lasketiirud keskkonnale kujutavad, on minimaalsed. On äärmiselt oluline, et EL-is säilib laskespordi kultuur ja traditsioonide järjepidevus ning ei teki olukorda, kus sportlastele jääb vaid võimalus treenida ja võistelda väljaspool EL-i piire.

3. Mõju reservväelaste ja vabatahtlike kodanike riigikaitselisele valmisolekule

Eestis harjutavad laskmist, sh tegelevad laskespordiga, paljud reservväelased ja vabatahtlikud kodanikud ka Kaitseväge, Kaitsealiidu jm organisatsioonide õppustest väljaspool, et hoida oma oskused kõrgel tasemel. Laskespordi kaudu treenimine võimaldab neil harjutada täpsust, relva käsitlemist ja taktikalisi oskusi, mis on hädavajalikud riigikaitselise valmisoleku säilitamiseks. Tervitame komisjoni väljapakutud alalist erandit pliikuulide kasutamiseks sisetiirudes ning jõustruktuuride ja kaitsetreeninguteks mõeldud välilasketiirudes ja rõhutame selle olulisust.

Samas takistavad eelnõuga seatavad piirangud ka ametnike valmisolekut väljaspool ametlikku väljaõpet iseseisvalt oma oskusi treenida läbi laskespordi harrastuse. Näitena võib tuua politsei- ja julgeolekuasutuste töötajad, kes praegu kasutavad laskespordi oma oskuste täiendamiseks ka väljaspool ametlikku väljaõpet. Kui neil ei ole võimalik treenida välitingimustes pliimoonaga, võib see vähendada nende valmisolekut kiireks ja täpseks reageerimiseks olukordades, kus on vaja relva kasutada.

4. Täiendavad kohustused lasketiirude omanikele

Lasketiirude omanikud peavad eelnõu järgi rakendama tõhusamaid meetmeid pliijääkide kogumiseks ja keskkonnareostuse vältimiseks. Välilasketiirud, kus kasutatakse pliid sisaldavat laskemoona, peavad rakendama täiendavaid meetmeid pliireostuse vähendamiseks (nt kuulipüüdjate täiustamine, pinnase töötlemine, äravooluvee puhastamine). Lasketiirud peavad pidama arvestust tarnitud ja kogutud pliidvaid sisaldava laskemoona üle ning esitama andmed riiklikele ametkondadele. Tiirud, mis soovivad säilitada pliid sisaldava laskemoona kasutamise õiguse, peavad läbima riikliku loa menetluse ning täitma keskkonnanõudeid. Selle kõigega kaasneb neile halduskoormus ja kulu. Väiksematel lasketiirudel, kellel puuduvad vahendid kallite keskkonnakaitsemeetmete rakendamiseks, võib tekkida oht tegevuse lõpetamiseks või üle minemiseks ainult pliivabale laskemoonale. Kui pliid sisaldava laskemoona kasutamise piirangud ja nendega seotud kulud suurenevad, võib see viia harrastuslaskmise võimaluste vähenemiseni, eriti välilasketiirudes.

Arvestades eeltoodut on oluline, et oleks võimalik lubada järkjärgulisi muudatusi, et lasketiirudel oleks piisavalt aega investeeringute tegemiseks ja kohanemiseks.

5. Mõju relvakaupmeestele

Relvakaupmehed peavad edaspidi pidama täpset arvestust tarnitud pliid sisaldava laskemoona koguste kohta ja esitama selle info riiklikele ametkondadele iga viie aasta järel. Kui riik kehtestab täiendavaid piiranguid pliilaskemoona kasutamisele (nt ainult teatud lubadega lasketiirudes), võib see mõjutada kaupmeeste müügivõimalusi ja klientuuri.

Negatiivse mõjuna võib välja tuua, et kui pliilaskemoona kasutamise piirangud karmistuvad või selle kasutamine lasketiirudes väheneb, võib see viia pliilaskemoona nõudluse ja müügimahtude vähenemiseni. Relvakaupmehed peavad kohandama oma tootevalikut vastavalt muutuvatele regulatsioonidele ja kliendieelistustele, mis võib tähendada investeeringuid uue laskemoona sisseostmiseks. Samas, kui pliilaskemoona kasutamine väheneb, võivad kaupmehed suurendada pliivaba laskemoona pakkumist ja sellest kasu lõigata. Pliivaba laskemoon on tihti kallim, mis võib osaliselt kompenseerida pliilaskemoona müügimahtude langust.

Suuremad kaupmehed võivad saada eelise: suuremad relvakauplused ja jäaketid suudavad uutele regulatsioonidele paremini kohaneda, sest neil on paindlikumad hankelepingud ja suurem kapital varude vahetamiseks. Väiksemad kaupmehed võivad sattuda raskustesse: väiksemad relvapoodide omanikud, kes on seni keskendunud traditsioonilisele pliilaskemoonale, võivad kogeda raskusi uute toodete pakkumise ja regulatiivsete nõuete täitmisega.

6. Musta turu tekkimise oht

Võimalik on ka musta turu tekkimine: kui pliilaskemoon muutub märkimisväärselt piiratumaks ja kallimaks, võib see suurendada ebaseaduslikku piiriülest kauplemist või mitteametlikku müüki. Aruandluskohustused ja võimalikud uued loakohustused võivad suurendada kaupmeeste halduskoormust ja tekitada vajaduse täiendava tööjõu või IT-lahenduste järele.

7. Mõju laskemoona valmistajatele ja müüjatele

Ettepanek mõjutab laskemoona tootjaid ja müüjaid, kes peavad kohandama oma tootmisliine ja turundusstrateegiaid. See võib kaasa tuua majanduslikke raskusi ja töökohtade kaotuse. Võimaliku negatiivse mõju vähendamiseks tuleks pakkuda tööstusele pikaajalist kohanemisperioodi ja toetada teadusuuringuid alternatiivsete materjalide väljatöötamiseks. Lisaks võiks kaaluda väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete toetamiseks sihtfinantseerimist.

8. Järelevalve

Lasketiirudes laskemoona, sh pliid sisaldava laskemoona liigi ja koguse osas arvestuse pidamine ja selle üle järelevalve tegemine ei ole realistlikult teostatav. Samuti ei ole võimalik teostada järelevalvet „keelatud“ laskemoona „kandmise“ üle eelnõus kirjeldatud viisil, kuna selle laskemoona kasutamise eesmärki saab tuvastada vaid selle kasutamise hetkel.

Haavli laskmise lasketiirudes, kus lastakse nn lendavaid märke, ei ole plii püüdmine vallide ja võrkudega võimalik, sest lastakse õhku, mitte taustvalli poole.

Kokkuvõtte:

Eelnõuga kavandatud piirangud laskespordis tulevikus välilasketiirudes pliimoona kasutamiseks on ebaproportsionaalselt ranged, eriti arvestades jõustruktuuridele ette nähtud erandeid. Laskemoona hulk, mida jõustruktuurid treeninguteks kasutab on oluliselt suurem, kui laskespordis. Mistõttu jääks soovitud mõju keskkonnale marginaalseks. Pliimoona kasutamise piiramine ohustaks laskespordi arengut ja takistaks oluliselt säilitada reservväelaste ja vabatahtlike kodanike riigikaitsealist valmisolekut. Eelnõuga ettenähtavate kohustuste jaotamine erinevate Eesti riigiasutuste vahel nõuab täiendavaid ressursse, järelevalvemehhanismide tugevdamist ning valdkondadeülest koostööd. Peamised mõjud puudutavad administratiivset/haldus koormust, andmekogumist ja -analüütikat ning vajadust tagada juriidiline ja keskkondlik vastavus EL-i normidega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Joosep Kaasik
sisejulgeoleku asekanstsler

Katarina Budrik 6125144
katarina.budrik@siseministeerium.ee